

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DŽOVANNI PITRUCELLAS [*GIOVANNI PITRUZZELLA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 11. aprīlī¹

Lieta C-688/17

Bayer Pharma AG
pret
Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.,
Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.

(*Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Intelektuālais īpašums – Patenti – Direktīva 2004/48/EK – Jēdziens “atbilstoša kompensācija” – Kaitējums, ko radījuši pagaidu pasākumi, kuri pieprasīti vēlāk atcelta patenta aizsardzībai – Produktu laišana tirgū, nesagaidot patenta atcelšanu

1. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, uz kuru attiecas šie secinājumi, ir par to, kā interpretēt Direktīvas 2004/48/EK² 9. panta 7. punktu.

2. Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Bayer Pharma AG* (turpmāk tekstā – “*Bayer*”), no vienas puses, un *Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt* (turpmāk tekstā – “*Richter*”) un *Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft* (turpmāk tekstā – “*Exeltis*”), no otras puses, par kaitējumu, kas nodarīts šīm abām pēdējām minētajām sabiedrībām tādēļ, ka valsts tiesa pēc *Bayer* pieprasījuma attiecībā uz tām ir noteikusi rīkojuma pasākumus, kuri vēlāk ir tikuši atcelti.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. *TRIPS līgums*

3. Līguma par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām (turpmāk tekstā – “*TRIPS līgums*”), kas ir ietverts 1.C pielikumā Līgumam par Pasaules tirdzniecības organizācijas (PTO) izveidošanu, kurš 1994. gada 15. aprīlī parakstīts Marakešā un apstiprināts ar Padomes Lēmumu 94/800/EK³, 50. panta 7. punktā ir noteikts:

“Ja pagaidu pasākumi tiek atcelti vai ja tie izbeidzas jebkādas darbības vai prasītāja nolaidības dēļ, vai ja vēlāk tiek konstatēts, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai tā apdraudējuma nav bijis, tiesu varas institūcijas ir pilnvarotas likt prasītājam pēc atbildētāja lūguma sniegt atbildētājam attiecīgu kompensāciju par jebkuru šīs rīcības radīto kaitējumu.”

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (OV 2004, L 157, 45. lpp.).

³ Padomes Lēmums (1994. gada 22. decembris) par daudzpusējo sarunu Urugvajai kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (OV 1994, L 336, 1. lpp.).

B. Savienības tiesības

4. Direktīvas 2004/48 1. apsvēruma ir formulēts šādi:

“Iekšējā tirgus īstenošana paredz likvidēt pārvietošanās brīvības ierobežojumus un konkurences izkropļojumus, izveidojot vidi, kas veicina jauninājumu ieviešanu un ieguldījumus. Šai sakarā intelektuālā īpašuma aizsardzībai ir ļoti liela loma iekšējā tirgus veiksmīgas darbības nodrošināšanā. Intelektuālā īpašuma aizsardzība ir svarīga ne vien jauninājumu un jaunrades veicināšanai, bet arī nodarbinātības attīstībai un konkurētspējas uzlabošanai.”

5. Direktīvas 2004/48 22. apsvērumā ir norādīts:

“Ļoti svarīgi ir arī paredzēt pagaidu pasākumus pārkāpumu tūlītējai izbeigšanai, negaidot lēmumu par lietas būtību, tai pat laikā ievērojot aizstāvības tiesības, nodrošinot pagaidu pasākumu proporcionālītāti atbilstīgi attiecīgā gadījuma raksturam un nodrošinot vajadzīgās garantijas to izmaksu un kaitējuma segšanai, kas atbildētājam rodas nepamatotas prasības dēļ. Šādi pasākumi ir jo īpaši vajadzīgi gadījumos, kad jebkura kavēšanās var radīt neatgriezenisku kaitējumu intelektuālo īpašuma tiesību īpašniekam.”

6. Direktīvas 2004/48 3. pantā “Vispārīgas saistības” ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis paredz pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu šajā direktīvā paredzēto intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir taisnīgi, nav nevajadzīgi sarežģīti vai dārgi un neietver nepamatotus termiņus vai kavēšanos.

2. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir arī efektīvi, proporcionāli un preventīvi, un tos piemēro tā, lai izvairītos no šķēršļu radīšanas likumīgai tirdzniecībai un nodrošinātu, ka tos neizmanto ļaunprātīgi.”

7. Direktīvas 2004/48 9. panta “Pagaidu un piesardzības pasākumi” 7. punkts, kas ir izteikts gandrīz identiski *TRIPS* līguma 50. panta 7. punktam, ir formulēts šādi:

“Ja pagaidu pasākumus atceļ vai ja tie vairs nav spēkā prasītāja rīcības vai rīcības trūkuma dēļ, vai ja vēlāk konstatē, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma drauda nav bijis, tiesu iestādes ir pilnvarotas pēc atbildētāja pieprasījuma likt prasītājam sniegt atbildētājam atbilstošu kompensāciju par minēto pasākumu radīto kaitējumu [radītajiem zaudējumiem] [⁴].”

4 Savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) norāda, ka izteiciena “atbilstoša kompensācija”, kas ietverts Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā, pareizajam tulkojumam ungāru valodā būtu jābūt “megfelelő kártalanítás”, lai gan šis direktīvas oficiālajā ungāru valodas redakcijā ir ietverts izteiciens “megfelelő kártérítés”. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka ungāru juridiskajā valodā termins “kártalanítás” tiek izmantots, ja runa ir par tāda kaitējuma atlīdzināšanu, kuru izraisījis tiesiska rīcība, bet termins “kártérítés” tiek izmantots, ja kaitējumu ir radījusi prettiesiska rīcība. Savos rakstveida apsvērumos Tiesai *Richter* un *Exeltis* norāda uz lūgumu, ko Eiropas Savienības Padomes Ģenerālsēkretariātā ir iesniegusi Ungārijas Tieslietu ministrija, lai grozītu Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta ungāru valodas redakciju.

C. Ungārijas tiesības

8. Ungārijas Civillkodeksa (1952. *évi III. törvény prévoit*, 1952. gada Likums III) 156. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Pēc pieprasījuma tiesa pagaidu noregulējuma kārtībā var izdot rīkojumu, lai tiktu apmierināta prasība vai pretprasība, vai pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu, ja šāds pasākums ir nepieciešams, lai novērstu draudošo kaitējumu vai saglabātu *statu quo* attiecībā uz strīdu, kā arī lai aizsargātu prasītāja primārās tiesības, un ja pasākuma izraisītais kaitējums nepārsniedz no minētā pasākuma gaidīto ieguvumu. Tiesa var noteikt pagaidu pasākumus garantiju sniegšanai. To faktu ticamībai, kas pamato prasību, ir jābūt pierādītai.”

9. *Találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény* (1995. gada Likums XXXIII par izgudrojumu aizsardzību ar patentu, turpmāk tekstā – “LPB”) 104. panta 13. un 14. punktā ir noteikts:

“13. Tiesa var veikt iepriekšēju izmeklēšanu un – ievērojot 5. punkta c) apakšpunkta un 6. punkta noteikumus – noteikt pagaidu pasākumus garantiju iesniegšanai.

14. Ja gadījumos, kuri ir minēti 5. punkta c) apakšpunktā un 6. un 13. punktā, lietas dalībnieka, kuram ir tiesības saņemt maksājumu no garantijas summas, pieteikuma izpilde nav tikusi īstenota trīs mēnešu laikā no dienas, kad nolēmums vai spriedums, ar kuru tiek izbeigtas rīkojuma par iepriekšēju izmeklēšanu vai pagaidu pasākumu noteikšanu sekas (nolēmums, ar kuru galīgi tiek izbeigta tiesvedība), ir kļuvis galīgs, pieteikuma iesniedzējs var lūgt tiesu atmaksāt garantiju.”

10. Ungārijas Civillkodeksa (1959. *évi IV. Törvény*, 1959. gada Likums IV) 4. panta 4. punktā ir paredzēts:

“Ja šajā likumā nav noteiktas stingrākas prasības, civiltiesiskajās attiecībās ir jārikojas tā, kā parasti ir sagaidāms no jebkuras personas attiecīgā situācijā. Nevienam nevar sev par labu atsaukties uz rīcību, kurā tas ir vainojams. Persona, kas nav rīkojusies tā, kā parasti ir sagaidāms no jebkuras personas, nevar norādīt uz otras puses rīcību.”

11. Ungārijas Civillkodeksa 339. panta 1. punkts ir izteikts šādi:

“Personai, kas prettiesiski nodara zaudējumus citai personai, ir pienākums tos atlīdzināt. No šī pienākuma ir atbrīvota persona, kas pierāda, ka tā ir rīkojusies tā, kā parasti ir sagaidāms no jebkuras personas attiecīgā situācijā.”

12. Ungārijas Civillkodeksa 340. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Cietušajam ir jārikojas tā, kā parasti ir sagaidāms no jebkuras personas attiecīgā situācijā, lai novērstu vai mazinātu kaitējumu. Nav jāatlīdzina tā kaitējuma daļa, kas radusies tāpēc, ka cietušais nav izpildījis šo pienākumu.”

II. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

13. 2000. gada 8. augustā *Bayer* iesniedza *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatal* (Valsts intelektuālā īpašuma birojs, Ungārija, turpmāk tekstā – “Birojs”) patenta pieteikumu attiecībā uz farmaceitisku produktu, kas satur kontraceptīvu aktīvo vielu. Birojs publicēja patenta pieteikumu 2002. gada 28. oktobrī. Atbilstoši LPB 18. panta 1. un 2. punktam patenta piešķirtā aizsardzība pagaidu kārtā sākas ar pieteikuma publicēšanu un tās sekas stājas spēkā pieteikuma iesniegšanas dienā. 2010. gada 4. oktobrī Birojs izsniedza Patentu Nr. 227.207 attiecīgajam izgudrojumam (turpmāk tekstā – “patents”).

14. 2009. gada novembrī un 2010. gada augustā *Richter* un 2010. gada oktobrī *Exeltis* sāka tirgot Ungārijā produktus, ar kuriem, pēc *Bayer* domām, tika pārkāpts tās patents (turpmāk tekstā – “produkti”).

15. 2010. gada 8. novembrī *Richter* iesniedza Birojā prasību par paziņojumu, ka nav pārkāpuma, kuras mērķis bija konstatēt, ka ar tās produktiem netiek pārkāpts prasītājas patents. Tāpat 2010. gada 8. decembrī *Richter* un *Exeltis* iesniedza pieteikumu par patenta atcelšanu.

16. 2010. gada 9. novembrī *Bayer* lūdza iesniedzējtiesu noteikt pagaidu pasākumus, kuru mērķis būtu aizliegt *Richter* un *Exeltis* produktus laist tirgū. Šī prasība tika noraidīta, jo netika pierādīta pārkāpuma ticamība. 2011. gada 11. augustā iesniedzējtiesā *Bayer* arī uzsāka tiesvedības par pārkāpumu pret *Richter* un *Exeltis*. Šīs tiesvedības tika atliktas līdz brīdim, kad tiks pieņemts galīgais lēmums patenta spēkā neesamības atzīšanas procedūrā.

17. Pēc jaunām prasībām, kuras iesniegusi *Bayer*, ar 2011. gada 11. jūlija izpildrikojumiem, kas stājās spēkā 2011. gada 8. augustā, iesniedzējtiesa pagaidu noregulējuma kārtībā aizliedza *Richter* un *Exeltis* laist tirgū produktus un pagaidu pasākumus papildināja ar pienākumu nodrošināt garantijas. Sabiedrības, kurām tas tika uzdots, esot brīvprātīgi izpildījušas savus pienākumus un esot atsaukušas produktus no tirgus.

18. Saistībā ar prasībām, kuras iesniegušas *Richter* un *Exeltis*, *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa, Ungārija) ar 2011. gada 29. septembra un 2011. gada 4. oktobra rīkojumiem atcēla 2011. gada 11. jūlija rīkojumus procesuālo pārkāpumu dēļ un nodeva lietu iesniedzējtiesai. Tā ar 2012. gada 23. janvāra rīkojumu un 2012. gada 30. janvāra rīkojumu, kuri pieņemti saistībā ar jaunu tiesvedību, uzskatot, ka, it īpaši ņemot vērā spēkā neesamības atzīšanas procedūras gaitu un līdzvērtīga Eiropas patenta atsaukšanu, no sabiedrisko interešu viedokļa minēto pasākumu noteikšana vairs nevar tikt uzskatīta par samērīgu, noraidīja *Bayer* pieteikumus par pagaidu pasākumu noteikšanu. Šos rīkojumus apstiprināja *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa).

19. Tādējādi attiecībā uz *Richter* pagaidu pasākumi ir bijuši spēkā no 2011. gada 8. augusta līdz 2011. gada 4. oktobrim un attiecībā uz *Exeltis* – no 2011. gada 8. augusta līdz 2011. gada 29. septembrim.

20. Ar 2012. gada 13. septembra lēmumu Birojs pilnībā atcēla patentu. Pēc tam, kad tika atcelts šis lēmums un grozīts Biroja agrākais lēmums, ar kuru daļēji bija atcelts patents, iesniedzējtiesa ar 2014. gada 9. septembra rīkojumu savukārt pilnībā atcēla patentu. Šo rīkojumu ar 2016. gada 20. septembra rīkojumu apstiprināja *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa).

21. Attiecīgi ar pretprasību, kas celta 2012. gada 22. februārī, un prasības pieteikumu, kurš iesniegts 2017. gada 6. jūlijā (kuri tika apvienoti tiesvedībā pamatlietā), gan *Richter*, gan *Exeltis* lūdza piespriest *Bayer* atlīdzināt kaitējumu, kas radies pagaidu pasākumu dēļ. Tās lūdz atmaksāt zaudējumus, kas saistīti ar apgrozījumu un kas radušies pagaidu pasākumu dēļ, kā arī reklāmas izdevumus saistībā ar produktu laišanu tirgū un atlīdzināt morālo kaitējumu, kā arī samaksāt procentus saistībā ar šīm summām. Tā kā Ungārijas tiesībās nav materiālo tiesību normu, kas skaidri būtu saistītas ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā paredzētajām situācijām, šīs prasības pamatojas uz procesuālo tiesību normu kopumu, proti, Ungārijas Civillkodeksa 156. panta 1. punktu un *LPB* 104. panta 13. un 14. punktu.

22. *Bayer* lūdz noraidīt minētās prasības. Tā norāda, ka *Richter* un *Exeltis* pašas ir radījušas kaitējumu, ko tās ir cietušas, un ka tādējādi saskaņā ar Ungārijas tiesību normām par civiltiesisko atbildību tām nav tiesību uz šī kaitējuma atlīdzinājumu. Tās apzināti un prettiesiski esot laidušas tirgū savus produktus, ar kuriem tiek pārkāpts patents, pirms patents tika atcelts. Kā ģenērisko farmaceitisko

produktu ražotājas tās esot zinājušas, ka prasītājam ir patents, un līdz ar to tām, lai izvairītos no kaitējuma rašanās, vispirms esot bijis jāapstrīd patents un, pirms sākt produktu laišanu tirgū, vismaz jāpagaida, līdz pirmās instances tiesa pieņems nolēmumu spēkā neesamības atzīšanas procedūrā. *Bayer* uzskata, ka šī nostāja ir atbilstoša Ungārijas judikatūrai, un šajā ziņā norāda uz iesniedzējtiesas spriedumu, kurā tā bija uzskatījusi, ka lietas dalībnieks, kas bija pieprasījis atlīdzību, arī ir atbildīgs par kaitējuma rašanos, un lietas dalībniekam, kurš bija lūdzis noteikt pagaidu pasākumus, piesprieda atlīdzināt tikai kaitējumu, kas bija radies laikposmā no brīža, kad tika publicēts nolēmums par patenta atcelšanu pirmajā instancē, līdz brīdim, kad tika atcelti minētie pasākumi.

23. Iesniedzējtiesa šaubās, pirmkārt, par to, vai Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā atbildētājam ir tikai garantētas tiesības uz kompensāciju vai tajā ir definēts arī šo tiesību saturs, kas liedz piemērot dalībvalstu vispārējās civiltiesību normas atbildības un kaitējuma atlīdzināšanas jomā. Otrkārt, tā jautā, vai Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts nepieļauj, ka, piemērojot dalībvalsts civiltiesību normu, valsts tiesa izvērtē, kāda ir bijusi atbildētāja loma attiecībā uz kaitējuma rašanos un it īpaši to, vai viņš ir rīkojies, “kā parasti ir sagaidāms no jebkuras personas attiecīgā situācijā”.

24. Šādos apstākļos ar 2017. gada 9. novembra nolēmumu *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) apturēja tajā notiekošo tiesvedību un uzdeva Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

- “1) Vai [Direktīvas 2004/48] 9. panta 7. punktā ietvertā vārdkopa “sniegt [...] atbilstošu kompensāciju” ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstīm ir jānosaka materiālo tiesību normas par pušu atbildību, kā arī kompensācijas summa un tās sniegšanas veids, pamatojoties uz kurām dalībvalstu tiesas var likt prasītājam atlīdzināt atbildētājam kaitējumu, kas tam radies tādu pasākumu dēļ, kurus tiesa vēlāk atceļ vai kuri vēlāk zaudē spēku prasītāja rīcības vai rīcības trūkuma dēļ, vai gadījumos, ja tiesa vēlāk konstatē, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma draudu nav bijis?
- 2) Ja atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša, vai [Direktīvas 2004/48] 9. panta 7. punktam ir pretrunā dalībvalsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru šajā direktīvas normā paredzētajai kompensācijai ir piemērojami vispārīgi dalībvalsts noteikumi par civiltiesisko atbildību un atlīdzību, saskaņā ar kuriem tiesa nevar noteikt prasītājam pienākumu kompensēt kaitējumu, kurš ir radies tāda pagaidu pasākuma dēļ, kas vēlāk ticis atzīts par nepamatotu patenta spēkā neesamības dēļ, un kurš ir radies tāpēc, ka atbildētājs nebija rīkojies tā, kā parasti ir sagaidāms aplūkotajā situācijā, vai par kura rašanos ir atbildīgs atbildētājs šī paša iemesla dēļ, ja vien prasītājs, lūdzot noteikt pagaidu pasākumu, ir rīkojies tā, kā parasti ir sagaidāms šādā situācijā?”

III. Tiesvedība Tiesā

25. *Bayer, Richter, Exeltis*, kā arī Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus Tiesā atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantam. Šie paši ieinteresētie lietas dalībnieki tika uzklausi 2019. gada 9. janvāra tiesas sēdē.

IV. Vērtējums

A. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

26. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai, vai Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ir tikai garantētas atbildētāja tiesības uz kompensāciju, izsmelši nenosakot to saturu, bet atstājot dalībvalstīm iespēju pašām noteikt šo tiesību īstenošanas nosacījumus un kārtību, kā arī kompensācijas apmēru.

27. Tā norāda, ka pamatlietas dalībnieki nav vienisprātis šajā jautājumā. *Richter* un *Exeltis* uzskata, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā esot ietverts objektīvs atļidzināšanas noteikums un jēdziens “atbilstoša kompensācija” nozīmējot atbildību par visu nodarītā kaitējuma un radušos izmaksu apmēru, un neesot jāpārbauda elementi, uz kuriem varētu attiekties valsts tiesību normu civiltiesiskās atbildības jomā piemērošana. Savukārt *Bayer* jēdzienu “atbilstoša kompensācija” interpretē kā tādas abstrakcijas izpausmi, ar kuru dalībvalstu labā tiek radīts vispārīgs ietvars, kurā var lemt par atbildētāja prasību atļidzināt kaitējumu, ņemot vērā visus attiecīgajā gadījumā pastāvošos apstākļus.

28. Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts ir vērst uz to, lai Savienības līmenī īstenotu *TRIPS* līguma, kas ir saistošs visām dalībvalstīm un Savienībai tās kompetences jomās, 50. panta 7. punktu. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Savienības tiesību normu teksti, cik vien iespējams, ir jāinterpretē, ņemot vērā starptautiskās tiesības, it īpaši, ja ar šādiem dokumentiem ir skaidri paredzēts īstenot Savienības noslēgtu starptautisku līgumu⁵. Kā Tiesa skaidri ir apgalvojusi 2017. gada 25. janvāra spriedumā *Stowarzyszenie Oławska Telewizja Kablowa* (C-367/15, EU:C:2017:36, 24. punkts), atbilstoši Direktīvas 2004/48 5. un 6. apsvērumam, kā arī 2. panta 3. punkta b) apakšpunktam, lai interpretētu tās normas, ir jāņem vērā pienākumi, kas dalībvalstīm izriet no starptautiskajām konvencijām, tostarp *TRIPS* līguma, kuras var tikt piemērotas pamatlietā.

29. Līdz ar to jēdziens “atbilstoša kompensācija”, kurš ir ietverts Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā, ir jāinterpretē saskaņā ar *TRIPS* līguma 50. panta 7. punktu. Uz Tiesas kompetenci prejudiciālā nolēmuma kārtībā interpretēt šo pantu un vispār *TRIPS* līgumu pirmo reizi tika norādīts 2000. gada 14. decembra spriedumā *Dior* u.c. (C-300/98 un C-392/98, EU:C:2000:688, 32.–40. punkts), un kopš tā laika tā ir apstiprināta pastāvīgajā judikatūrā⁶.

30. *TRIPS* līguma 50. pants ir norādīts starp tiesību normām saistībā ar “intelektuālā īpašuma tiesību realizācijas nodrošināšanu”, kuras ir ietvertas šī līguma III nodaļā.

31. Saskaņā ar *TRIPS* līguma 41. panta 1. punktu ar šīm tiesību normām tiek īstenoti divi pamatmērķi, pirmkārt, nodrošināt, ka tiesību īpašnieku rīcībā ir efektīvas procedūras, lai panāktu intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu, un, otrkārt, nodrošināt, ka šīs procedūras tiek piemērotas tā, lai izvairītos no šķēršļu likumīgai tirdzniecībai radīšanas un nodrošinātu, ka tās netiek izmantotas ļaunprātīgi. Līdzsvara starp šiem diviem mērķiem meklējumi – kā tas ir apliecināts šī līguma preambulas pirmajā daļā⁷ – veido vienas no *TRIPS* līguma izstrādātāju galvenajām bažām, kuras ir jāņem vērā, interpretējot tā tiesību normas, it īpaši noteikumus attiecībā uz “realizāciju”⁸.

32. Kā Tiesa ir apgalvojusi 2012. gada 15. novembra spriedumā *Bericap Záródástechnikai* (C-180/11, EU:C:2012:717, 68. un 69. punkts), no *TRIPS* līguma 41. panta 1. un 2. punkta normām, tos lasot kopā, izriet, ka šī līguma dalībvalstis nodrošina, ka to tiesību aktos ir ietvertas “precīzas procedūras”, kuru mērķis ir nodrošināt intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu, kas nozīmē, ka tām ir pienākums pieņemt tiesisko regulējumu, “to tiesību sistēmā ieviešot pasākumus saistībā ar intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu, kas atbilstu minētajās tiesību normās precizētajiem apstākļiem”.

5 Skat. pavisam nesenu spriedumu, 2018. gada 19. decembris, *Syed* (C-572/17, EU:C:2018:1033, 20. punkts).

6 Tiesa ir precizējusi, ka “*TRIPS* līguma noteikumi no tā brīža ir Savienības tiesiskās kārtības neatņemama sastāvdaļa un šīs tiesiskās kārtības ietvaros Tiesas kompetencē ietilpst prejudiciālā nolēmuma kārtībā lemt par šī līguma interpretāciju”, daudzo spriedumu klāstā skat. spriedumus, 2007. gada 11. septembris, *Merck Genéricos – Produtos Farmacéuticos* (C-431/05, EU:C:2007:496, 31. punkts), un 2012. gada 15. novembris, *Bericap Záródástechnikai* (C-180/11, EU:C:2012:717, 67. punkts).

7 *TRIPS* līguma preambulas pirmā daļa ir formulēta šādi: “Vēloties samazināt izkropļojumus un kavēkļus starptautiskajā tirdzniecībā un ievērojot nepieciešamību veicināt efektīvu un adekvātu intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību, kā arī garantēt, lai pasākumi un procedūras intelektuālā īpašuma tiesību realizācijas nodrošināšanai paši nekļūtu par barjerām likumīgai tirdzniecībai [..]”.

8 Šajā nozīmē skat. ģenerāladvokāta F. Dž. Džeikobsa [F. G. Jacobs] secinājumus lietā *Schieving-Nijstad* u.c. (C-89/99, EU:C:2001:98, 11.–16. punkts).

33. Tomēr *TRIPS* līguma III nodaļas tiesību normu mērķis ir nevis saskaņot intelektuālā īpašuma tiesību “realizācijas” noteikumus, it īpaši ņemot vērā valsts tiesību aktos pastāvošās atšķirības šajā jomā, bet tikai noteikt vispārīgus standartus, kuri līguma dalībvalstīm ir jātransponē savās attiecīgajās valsts tiesībās atbilstoši tā 1. pantam⁹.

34. Šī panta 1. punkta trešajā teikumā ir precizēts, ka *TRIPS* līguma dalībvalstis ir tiesīgas “savas tiesību sistēmas un prakses ietvaros brīvi izvēlēties piemērotas šā līguma prasību izpildes metodes”. Šis precizējums nozīmē, pirmkārt, ka *TRIPS* līgumā nav nevienas skaidri izteiktas normas attiecībā uz tā noteikumu “tiešu iedarbību” un, otrkārt, tajā līguma dalībvalstīm vispārīgi ir atzīta zināma elastība attiecībā uz to transponēšanu valsts tiesībās¹⁰ un, ievērojot šajā līgumā noteiktos aizsardzības standartus, ir ļauts pielāgot šo transponēšanu katras tiesību sistēmas tiesību aktiem un praksei.

35. Tāpat kā vairākās *TRIPS* līguma III nodaļas tiesību normās, *TRIPS* līguma 50. panta 7. punktā nav definēts pienākums tā sīkākajās detaļās, bet ir drīzāk norādīts mērķis, kas ir jāsasniedz, atstājot līguma dalībvalstīm plašu rīcības brīvību, to ieviešot valsts tiesībās¹¹. Tādējādi tām ir pienākums “pilnvarot” tiesu iestādes likt prasītājam sniegt atbildētājam, kurš to pieprasa, kompensāciju, bet šādam pilnvarojumam nav obligāti jāietver pienākums šīm iestādēm jebkuros apstākļos un automātiski apmierināt šo prasību¹². Tāpat, lai gan *TRIPS* līguma dalībvalstīm ir jāparedz atlīdzības procedūru ieviešana attiecībā uz atbildētāju gadījumos, kuri ir uzskaitīti šī līguma 50. panta 7. punktā, nekas tām neliedz izmantot esošo tiesisko regulējumu gan attiecībā uz materiālo normu, ar kurām tiek reglamentēta prasītāja atbildība, gan attiecībā uz procesuālo normu, ar kurām var tikt īstenotas tiesības uz kompensāciju, definēšanu.

36. Terminoloģija, kas izmantota *TRIPS* līguma 50. panta 7. punkta tekstā, liecina par to, ka *TRIPS* līguma izstrādātāji ir devuši priekšroku kazuistiskai pieejai. Tādējādi izteicienā “attiecīga kompensācija” ar īpašības vārda “attiecīgs” izvēli, kas ikdienas valodā nozīmē “pielāgots”, “piemērots”, “samērīgs”, tiek atbalstīta katra atsevišķa gadījuma analīze. Līdz ar to kompensācijas “attiecīgais” raksturs tiesu iestādēm, kuras ir “pilnvarotas” uzdot veikt šādu kompensēšanu, ir jāizvērtē, izskatot visus atbilstošos lietas apstākļus¹³. Šajā vērtējumā tām būs jāņem vērā arī mērķis, kurš ir paredzēts *TRIPS* līguma daļas noteikumos, kas ir veltīti “realizācijai”, un kurš atbilstoši šī līguma 41. panta 1. punktam ir mērķis nodrošināt šo tiesību īpašnieku interešu aizsardzību, vienlaikus izvairoties no nepamatotu šķēršļu likumīgai tirdzniecībai radīšanas, kā arī ļaunprātīgas procedūru, kuras iepriekš noteiktas šādas “realizācijas” nolūkos, izmantošanas.

37. Iepriekš izklāstītie apvērumi ir ļāvuši norobežot tā pienākuma tvērumu, kurš ir uzlikts *TRIPS* līguma dalībvalstīm atbilstoši šī līguma 50. panta 7. punktam. Šajā stadijā ir jāpievēršas Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktam.

9 Šajā nozīmē skat. *UNCTAD-ICTSD, Resource Book on TRIPS and Development*, Kembridža, 2005, 575. lpp.; Gervais, D., *The TRIPS Agreement: Drafting History and Analysis*, Londona, 2012, 564. lpp.; Dreier, T., “TRIPs and the Enforcement of Intellectual Property Rights”, no: *IIC Studies*, “From GATT to TRIPs: The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights”, Minhene, 1996, 248. lpp., it īpaši 276. lpp.; Seuba, X., “Le contexte et les obligations générales concernant les moyens de faire respecter les droits de propriété intellectuelle”, no: *Le droit international de la propriété intellectuelle lié au commerce: l'accord sur les ADPIC, bilan et perspectives*, 2017, it īpaši 325. un 331. lpp. Skat. arī *TRIPS* līguma preambulas otrās daļas c) punktu, saskaņā ar kuru efektīvu un piemērotu līdzekļu nodrošināšanā, lai īstenotu ar tirdzniecību saistītās intelektuālā īpašuma tiesības, ir jāņem vērā atšķirības nacionālajās tiesību sistēmās.

10 *UNCTAD-ICTSD*, minēts iepriekš, 17. un 21. lpp. Skat. arī Gervais, D., minēts iepriekš, 175. lpp.

11 *UNCTAD-ICTSD*, minēts iepriekš, 576. lpp.

12 Skat. Gervais, D., minēts iepriekš, 573. un 609. lpp., kurās uzsvērts, ka tikai tiesu iestāžu sistemātisks atteikums izmantot savas pilnvaras varētu ietvert *TRIPS* līguma 50. panta 7. punkta pārkāpumu.

13 Šajā nozīmē skat. Gervais, D., minēts iepriekš, 579. lpp., kurā ir uzsvērts, ka īpašības vārds “pietiekams”, kas bija ietverts pirmajā *TRIPS* līguma 50. panta 7. punkta redakcijā, sagatavošanas darbu laikā tika aizstāts ar īpašības vārdu “attiecīgs”, kurš biežāk tiek izmantots saistībā ar intelektuālā īpašuma tiesībām.

38. Kā Tiesa ir precizējusi 2015. gada 16. jūlija spriedumā *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, 74. punkts), tiesību aizsardzības līdzekļus, kas paredzēti, lai nodrošinātu Direktīvā 2004/48 noteikto intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību, papildina ar tiem cieši saistītās prasības par atlīdzināšanu. Tādējādi minētās direktīvas 9. panta 1. punktā ir paredzēti pagaidu pasākumi, kuru mērķis ir īpaši ir novērst jebkādu draudošu intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu, savukārt šī panta 7. punktā ir paredzēti pasākumi, kas ļauj atbildētājam prasīt zaudējumu atlīdzību gadījumā, ja vēlāk tiek konstatēts, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma drauda nav bijis. Kā izriet no šīs pašas direktīvas 22. apsvēruma, šie atlīdzināšanas pasākumi ir garantijas, ko likumdevējs uzskata par nepieciešamām, lai atsvērtu ātrus un efektīvus pagaidu pasākumus, ko tas paredzējis. Tāda tiesvedība kā pamatlieta, kuras priekšmets ir tā kaitējuma atlīdzināšana, kas nodarīts ar pagaidu pasākumu, kuru dalībvalsts tiesu iestādes uzdevušas, lai novērstu ar patentu piešķirto ekskluzīvo tiesību pārkāpumu, un kuru pēc tam šīs pašas iestādes ir atcēlušas, loģiski izriet no prasības, ko cēlis minētā patenta īpašnieks, lai panāktu tūlītēju pasākumu savu tiesību aizsardzībai, un tādējādi ietilpst Direktīvas 2004/48, it īpaši tās 9. panta 7. punkta, piemērošanas jomā¹⁴.

39. Ar šo tiesību normu dalībvalstīm tiek pieprasīts, lai tās ieviestu mehānismu, kas ļauj atbildētājam tiesas ceļā pieprasīt un saņemt atbilstošu kompensāciju par jebkuru kaitējumu, kas nodarīts pagaidu pasākumu dēļ, tajā paredzētajos gadījumos.

40. Savukārt ne tā formulējums, ne tā rašanās vēsture neļauj uzskatīt, ka ar to arī tiek prasīts, lai tās izraudzītos īpašu atbildības režīmu. Nekas šajā tiesību normā nenorāda uz to, ka tās mērķis ir pilnībā saskaņot valsts tiesību normas saistībā ar prasītāja atbildību par zaudējumiem, kas radušies pagaidu pasākumu izpildes dēļ.

41. Kā jau esmu uzsvēris iepriekš, Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta formulējumā gandrīz vārds vārdā ir pārņemts *TRIPS* līguma 50. panta 7. punkta teksts. Manuprāt, šī Savienības likumdevēja izvēle jau veido skaidru šī pēdējā minētā gribas norādi, pirmkārt, nepiespiest veikt noteikumu par atbildētāja tiesībām uz atlīdzinājumu saskaņošanu, kura pārsniegtu to, kas ir prasīts šajā līgumā, un, otrkārt, atstāt šīm valstīm plašu rīcības brīvību attiecībā uz konkrētu prasītāja atbildības režīma īstenošanu¹⁵.

42. Vispārīgāk, pieņemot Direktīvu 2004/48, kurā, kā izriet no tās 1. panta, ir precīzi paredzēts nodrošināt intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu, šim nolūkam dalībvalstīs ieviešot dažādus pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, Savienība ir izpildījusi pienākumu, kas ir noteikts *TRIPS* līgumā, nodrošināt intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu¹⁶. Lai gan šīs direktīvas mērķis, kā norādīts tās 10. apsvērumā, ir tuvināt valstu tiesiskos regulējumus, lai nodrošinātu augstu, līdzvērtīgu un viendabīgu šo tiesību aizsardzības līmeni, tajā tomēr nav veikta pilnīga saskaņošana šajā jomā, jo tās mērķis ir regulēt nevis visus ar intelektuālā īpašuma tiesībām saistītos aspektus, bet tikai tos, kas ir saistīti, pirmkārt, ar šo tiesību ievērošanu un, otrkārt, ar to apdraudējumu, “paredzot efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus, kuru mērķis ir novērst, pārtraukt vai atlīdzināt ikvienu esošu apdraudējumu intelektuālā īpašuma tiesībām”¹⁷. Turklāt tajā ir noteikts minimālais standarts attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu, un tajā dalībvalstīm nav liegts paredzēt aizsargājošākus pasākumus¹⁸.

¹⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, 74. punkts).

¹⁵ Šajā ziņā atzīmēju, ka Direktīvas 2004/48 sagatavošanas darbu laikā šīs direktīvas 9. panta 7. punkta teksts, ko sākotnēji bija piedāvājusi Komisija, tika grozīts un izteicienā “tiesu iestādes ir jāpilnvaro” tika ieviestas nianse, un tas tika aizstāts ar izteicienu “tiesu iestādes ir jāpilnvarotas” (mans izcēlums).

¹⁶ Skat. spriedumu, 2012. gada 15. novembris, *Bericap Záródástechnikai* (C-180/11, EU:C:2012:717, 72. punkts).

¹⁷ Skat. spriedumu, 2012. gada 15. novembris, *Bericap Záródástechnikai* (C-180/11, EU:C:2012:717, 75. punkts).

¹⁸ Skat. spriedumus, 2016. gada 9. jūnijs, *Hansson* (C-481/14, EU:C:2016:419, 36. un 40. punkts), un 2017. gada 25. janvāris, *Stowarzyszenie Oławska Telewizja Kablowa* (C-367/15, EU:C:2017:36, 23. punkts).

43. Ir taisnība, protams, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, lai noskaidrotu tajā ietverto jēdzienu saturu un piemērošanas jomu, un ka līdz ar to atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai tie parasti visā Savienībā būtu jāinterpretē autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā šīs tiesību normas kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi¹⁹.

44. Tomēr šis konstatējums neļauj noteikt šiem jēdzieniem – kā arī minētajai tiesību normai kopumā – plašāku piemērojamību par to, kas izriet no to formulējuma un Savienības likumdevēja gribas.

45. It īpaši jēdziens “atbilstoša kompensācija” nevar tikt interpretēts tādējādi, ka ar to tiek apzīmēts īpašs prasītāja atbildības režīms, lai gan, kā esmu norādījis iepriekš²⁰, ar šo izteicienu, it īpaši īpašības vārda “atbilstošs” lietojumu, ir tikai izvirzīts noteikums izvērtēt kompensācijas, kas ir izmaksājama atbildētājam, atbilstību saistībā ar patiešām nodarītajiem zaudējumiem un saskaņā ar konkrētajiem lietas apstākļiem atbilstoši principiem, kas ir norādīti Direktīvas 2004/48 17. apsvērumā, kurā noteikts, ka “šajā direktīvā paredzētie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi katrā atsevišķā gadījumā ir jānosaka tā, lai pienācīgi ņemtu vērā attiecīgā gadījuma specifiku, tostarp attiecīgo intelektuālā īpašuma tiesību īpašās pazīmes”.

46. No tā izriet, ka, manuprāt, katrai dalībvalstij ir jānosaka materiālo tiesību normas, kuras reglamentē atbildētāja tiesības uz atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas nodarīti pagaidu pasākumu pieņemšanas dēļ, Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā minētajās situācijās, tomēr ar nosacījumu, ka šīs normas ļauj sasniegt šī noteikuma mērķi, proti, katrā valsts tiesību sistēmā ieviest efektīvu kārtību un efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ļauj atbildētājam saņemt atbilstošu kompensāciju par jebkuru nodarīto kaitējumu. Citiem vārdiem, šādai integrācijai valsts tiesībās ir jāatspoguļo tās tiesību normas būtība un saturs, atbilstoši kurai tiek noteikta katram konkrētajam gadījumam atbilstoša kompensācija pēc pienācīgas un taisnīgas izvērtēšanas saistībā ar valsts tiesībās paredzēto atbildību.

47. Turklāt, tā kā Direktīvas 2004/48 pamatmērķis ir likt dalībvalstīm sniegt efektīvus intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības līdzekļus²¹, šīm valstīm ir arī jānodrošina, lai kārtība, ko tās ievieš šīs direktīvas 9. panta 7. punkta īstenošanai, neatturētu intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekus pieprasīt šī panta 1. un 2. punktā paredzēto pasākumu noteikšanu.

48. Pamatojoties uz visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem, manuprāt, uz *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) uzdoto pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka katrai dalībvalstij ir jānosaka materiālo tiesību normas, kuras reglamentē atbildētāja tiesības uz atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas nodarīti pagaidu pasākumu pieņemšanas dēļ, šajā noteikumā minētajās situācijās, ņemot vērā, ka ar šīm normām, pirmkārt, ir jānodrošina efektīvas kārtības un efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu ieviešana, kas ļauj atbildētājam saņemt atbilstošu kompensāciju par jebkuriem nodarītajiem zaudējumiem, un, otrkārt, tās nevar būt tādas, kas attur intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieku pieprasīt Direktīvas 2004/48 9. panta 1. un 2. punktā paredzēto pasākumu pieņemšanu.

19 Skat., piemēram, spriedumu, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai* (C-26/13, EU:C:2014:282, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

20 Skat. iepriekš 36. punktu.

21 Skat. it īpaši Direktīvas 2004/48 3. apsvērumu.

B. Par otro prejudiciālo jautājumu

49. Ar otro prejudiciālo jautājumu, kas ir uzdots gadījumā, ja uz pirmo jautājumu tiktu sniegta apstiprinoša atbilde, *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) jautā Tiesai, vai Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts nepieļauj tādu dalībvalsts civiltiesību normu piemērošanu, saskaņā ar kurām valsts tiesa nevar piespriest prasītājam atlīdzināt zaudējumus, kas ir radušies tādu pagaidu pasākumu dēļ, kuri vēlāk ir izrādījušies nepamatoti, ja zaudējumi ir radušies tāpēc, ka atbildētājs nav rīkojies atbilstoši tam, kā “parasti ir sagaidāms no jebkuras personas attiecīgā situācijā”, vai ja šī paša iemesla dēļ atbildētājs ir atbildīgs par minētā kaitējuma rašanos.

50. Neraugoties uz ļoti plašo otrā prejudiciālā jautājuma formulējumu, no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka ar šo jautājumu Tiesai tiek vaicāts, vai ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktu ir saderīga Ungārijas Civilt kodeksa normu atbildības jomā interpretācija, saskaņā ar kuru prasītājam nav jākompensē to pagaidu pasākumu radītie zaudējumi, kas vēlāk ir izrādījušies nepamatoti patenta, kura aizsardzībai tie tikuši pieņemti, atcelšanas dēļ, ja produktus, uz kuriem attiecas šie pasākumi, atbildētājs ir laidis tirgū bez iepriekšējas minētā patenta spēkā esamības apstrīdēšanas vai gadījumā, kad spēkā neesamības atzīšanas procedūra tikusi uzsākta, negaidot, līdz patents tiks atcelts un šo atcelšanu vismaz apstiprinās pirmās instances tiesa.

51. No atbildes, kuru es iesaku sniegt uz pirmo prejudiciālo jautājumu, izriet, ka katrai dalībvalstij ir jānosaka materiālo tiesību normas, kas reglamentē atbildētāja tiesības uz atlīdzinājumu Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā paredzētajās situācijās, tostarp arī normas, kas saistītas ar cēloņsakarības starp noteiktajiem pasākumiem un norādīto kaitējumu noteikšanu.

52. No apsvērumiem, kuri ir izklāstīti, izvērtējot pirmo prejudiciālo jautājumu, arī izriet, ka, nosakot šādas normas, dalībvalstīm ir jāievēro Direktīvas 2004/48 noteikumi un jāņem vērā šīs direktīvas mērķi un kārtības un aizsardzības līdzekļi, kas ar to ir ieviesti, mērķi.

53. Tomēr, manuprāt, gan Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta tekstam, gan tā mērķiem būtu pretrunā tāda šīs tiesību normas interpretācija, saskaņā ar kuru dalībvalstis var sistemātiski izslēgt jebkādas atbildētāja tiesības uz atlīdzinājumu gadījumā, ja tas ir ienācis tirgū, pārkāpjot patentu, kura aizsardzībai tikuši noteikti pagaidu pasākumi²², un vispirms nesagaidot tā atcelšanu²³.

54. Proti, pirmkārt, šīs direktīvas 9. panta 7. punkta formulējums neļauj uzskatīt, ka gadījumā, “ja vēlāk konstatē, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma drauda nav bijis”, kā tas ir tad, ja patents ir atzīts par spēkā neesošu pēc pagaidu pasākumu noteikšanas, var tikt kompensēti tikai tie zaudējumi, kas radušies laikposmā no brīža, kad izteikts šis konstatējums, līdz brīdim, kad minētie pasākumi tiek atcelti vai izbeigti. Pirmkārt, šādu interpretāciju nepieļauj apstākļa vārda “vēlāk” izmantošana, kas nozīmē, ka konstatējums par tādu nosacījumu neesamību, kuri pamato pagaidu pasākumu pieņemšanu – ieskaitot attiecīgo intelektuālā īpašuma tiesību derīgumu vismaz tad, ja to atcelšana rada sekas ar atpakaļejošu spēku –, noteikti tiek izteikts brīdī, kad šie pasākumi jau vismaz daļēji ir radījuši savas zaudējumus nesošas sekas, pamatojoties uz situāciju, kāda pastāvējusi laikā, kad tie tika noteikti. Otrkārt, Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta interpretācija, ka daļa no zaudējumiem, kurus ir radījuši pagaidu pasākumi, kas vēlāk ir izrādījušies nepamatoti, principā nevar tikt atlīdzināta, nebūtu saderīga ar šajā tiesību normā ietverto skaidro norādi, saskaņā ar kuru tiesības uz atlīdzinājumu attiecas uz jebkuru “minēto pasākumu radīto kaitējumu”.

22 Šeit es atsaucos tikai un vienīgi uz situāciju, kurā atbildētājs ienāk tirgū ar produktiem, ar kuriem tiek pārkāpts patents, kas vēlāk tiek atcelts.

23 2000. gadu sākumā Apvienotās Karalistes un Īrijas tiesas izstrādāja kritēriju, kurš ir analogs tam, uz kuru tiesvedībā pamatlietā ir norādījusi *Bayer*, lai izvērtētu iespēju zāļu patenta īpašniekam noteikt pagaidu pasākumus, kuri vērsti pret produktu, ar kuriem tiek pārkāpti patenti, laišanu tirgū, ko veic ģenērisku zāļu ražotājs. Tas, ka šis ražotājs nav paziņojis patenta īpašniekam par nodomu ienākt tirgū ar produktu, ar kuru tiek pārkāpts patents, tam dodot iespēju ierosināt preventīvu tiesvedību, vai iepriekš nav uzsācis patenta spēkā neesamības atzīšanas procedūru vai cēlis prasību par paziņošanu, ka nav pārkāpuma, bija uzskatīts par apstākli, kas svaru kausus nosver par labu pagaidu pasākumu noteikšanai (tā sauktais “clearing the way principle”, kas pirmo reizi minēts spriedumā *Smithkline Beecham plc pret Generics (UK) Ltd* (2001)).

55. Otrkārt, kā jau esmu norādījis iepriekš, ar Direktīvas 2004/48 normām, tāpat kā ar *TRIPS* līguma normām, tiek veikta divu mērķu, proti, intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieku interešu aizsardzības, no vienas puses, un likumīgās tirdzniecības aizsardzības pret jebkādu nepamatotu šķērslī, no otras puses, līdzsvarošana. Taču, ja pietiktu ar to, ka prasītājs, lai atbrīvotos no pienākuma kompensēt tādu pagaidu pasākumu radītos zaudējumus, kuri noteikti, pamatojoties uz intelektuālā īpašuma tiesībām, kas pēc tam tikušas atceltas ar atpakaļejošu spēku, atsaucas uz minēto tiesību derīgumu brīdi, kad šie pasākumi tikuši noteikti, neviens no šiem abiem iepriekš minētajiem mērķiem – ne intelektuālā īpašuma aizsardzība, jo nevienas derīgas tiesības, kas pamatotu ekskluzīvu tiesību piešķiršanu to īpašniekam, nav pastāvējušas, ne likumīgās tirdzniecības aizsardzība, jo nekāda atlīdzība nevarētu tikt paredzēta attiecībā uz nepamatotu šķērslī, – netiktu nodrošināts.

56. Treškārt, ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta interpretāciju, ka tādā situācijā kā pamatlietā var tikt atlīdzināti tikai zaudējumi, kuri izriet no tādu pagaidu pasākumu piemērošanas, kas izpildīti pēc pirmās instances tiesas veiktās intelektuālā īpašuma tiesību atcelšanas ar atpakaļejošu spēku, pirmkārt, tiktu atvieglota riska uzņemšanās no prasītāja puses, kas notiek neatkarīgi no izredžu uz panākumiem vērtējuma tā tiesību apstrīdēšanas gadījumā, un, otrkārt, varētu tikt veicināta pagaidu pasākumu ļaunprātīga izmantošana.

57. Tomēr iepriekš izklāstītie apsvērumi nenozīmē, ka tādā situācijā kā pamatlietā atbildētāja rīcību – it īpaši to, ka tas ir laidis tirgū produktus, ar kuriem tiek pārkāpts patents, iepriekš vai vienlaikus neapstrīdot attiecīgās intelektuālā īpašuma tiesības, – valsts tiesa nevarētu ņemt vērā, lai izvērtētu tās kompensācijas atbilstošo raksturu, uz kuru tam ir tiesības prasības par zaudējumu atlīdzību ietvaros Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta izpratnē.

58. Ienākšana tirgū, kas ir aizsargāta ar patentu, it īpaši farmācijas nozarē, parasti ietver sagatavošanas darbību, kas dažkārt var ilgt gadus, it īpaši tāpēc, ka ir jāsaņem tirdzniecības atļaujas. Šajā laikposmā uzņēmums, kurš paredz veikt šādu ienākšanu, var uzsākt patenta spēkā neesamības atzišanas procedūru vai vienkārši brīdināt patenta īpašnieku par savu nodomu, lai tas varētu reaģēt un lai tiesvedības saistībā ar patenta spēkā esamību tiktu uzsāktas un, iespējams, definētas pirms ģenērisko produktu laišanas tirgū.

59. Lai gan to iemeslu dēļ, kurus es tikko izklāstīju, fakts, ka atbildētājs, izraugoties “riskantu” ienākšanu tirgū, tā nav rīkojies²⁴, nav faktors, kas pats par sevi ļauj izslēgt viņa tiesības uz atbilstošu kompensāciju Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta izpratnē, tomēr šādu rīcību kopā ar citiem atbilstošajiem apstākļiem – piemēram, patenta un tirgus iezīmēm – valsts tiesa var ņemt vērā, nosakot atlīdzību, kura ir jāpiešķir atbildētājam un kurai saskaņā ar šīs direktīvas 3. pantu ir jābūt efektīvai, godīgai un taisnīgai.

60. Pamatojoties uz visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem, manuprāt, uz *Fóvárosi Törvéyszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) uzdoto otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību, ko cēlis atbildētājs attiecībā pret pieteikuma iesniedzēju par pagaidu pasākumu, kas paredzēti šī panta 1. un 2. punktā, noteikšanu, pieļauj tādas dalībvalsts civiltiesību normas piemērošanu, saskaņā ar kuru nav jāatlīdzina lietas dalībniekam kaitējums, kas tam radies tāpēc, ka tas nebija izpildījis tam uzlikto pienākumu rīkoties tā, kā parasti ir sagaidāms no jebkuras personas attiecīgā situācijā, lai novērstu vai mazinātu kaitējumu. Tomēr Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts nepieļauj tādu šīs normas piemērošanu, saskaņā ar kuru tādos apstākļos kā pamatlietā prasītājam nav jāatlīdzina tādu pagaidu pasākumu radītie zaudējumi, kas vēlāk ir izrādījušies nepamatoti patenta, kura aizsardzībai tie tikuši pieņemti, atcelšanas dēļ, ja produkti, uz kuriem attiecas šie pasākumi, tikuši laisti tirgū bez minētā patenta spēkā esamības iepriekšējas apstrīdēšanas vai gadījumā, kad spēkā neesamības atzišanas procedūra tikusi uzsākta, negaidot, līdz patents tiks atcelts un šo atcelšanu vismaz būs apstiprinājusi pirmās instances tiesa.

²⁴ Tam ļaujot attiecīgā gadījumā saņemt priekšrocību būt pirmajam, kas ģenērisko produktu laiž tirgū.

V. Secinājumi

61. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 9. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka katrai dalībvalstij ir jānosaka materiālo tiesību normas, kuras reglamentē atbildētāja tiesības uz atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas nodarīti pagaidu pasākumu noteikšanas dēļ, šajā noteikumā minētajās situācijās, ņemot vērā, ka ar šīm normām, pirmkārt, ir jānodrošina efektīvas kārtības un efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu ieviešana, kas ļauj atbildētājam saņemt atbilstošu kompensāciju par jebkuriem nodarītajiem zaudējumiem, un, otrkārt, tās nevar būt tādas, kas attur intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieku pieprasīt Direktīvas 2004/48 9. panta 1. un 2. punktā paredzēto pasākumu noteikšanu.
- 2) Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību, ko cēlis atbildētājs attiecībā pret pieteikuma iesniedzēju par pagaidu pasākumu, kas paredzēti šī panta 1. un 2. punktā, noteikšanu, pieļauj tādas dalībvalsts civiltiesību normas piemērošanu, saskaņā ar kuru nav jāatlīdzina lietas dalībniekam kaitējums, kas tam radies tāpēc, ka tas nebija izpildījis tam uzlikto pienākumu rīkoties tā, kā parasti ir sagaidāms no jebkuras personas attiecīgā situācijā, lai novērstu vai mazinātu kaitējumu. Tomēr Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts nepieļauj tādu šīs normas piemērošanu, saskaņā ar kuru tādos apstākļos kā pamatlietā prasītājam nav jāatlīdzina tādu pagaidu pasākumu radītie zaudējumi, kas vēlāk ir izrādījušies nepamatoti patenta, kura aizsardzībai tie tikuši pieņemti, atcelšanas dēļ, ja produkti, uz kuriem attiecas šie pasākumi, tikuši laisti tirgū bez minētā patenta spēkā esamības iepriekšējas apstrīdēšanas vai gadījumā, kad spēkā neesamības atzīšanas procedūra tikusi uzsākta, negaidot, līdz patents tiks atcelts un šo atcelšanu vismaz būs apstiprinājusi pirmās instances tiesa.